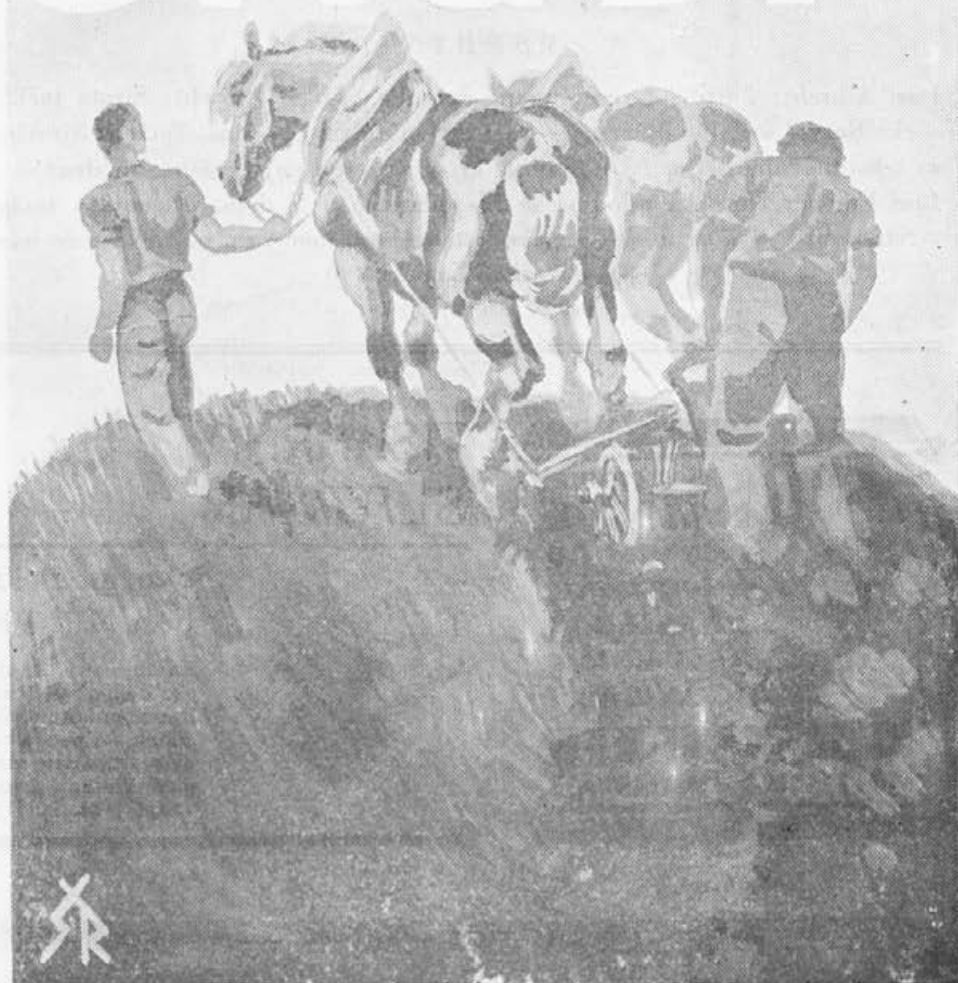

POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI

GRUDA

MESEČNIK
ZA KMETSKO PROSVETO

XIII.

Junij

6.

Gruda

Mesečnik za kmetško prosveto. | Izhaja vsakega 20. v mesecu. | Celoletna naročnina Din 25.—, za člane Društev kmetških fantov in deklet Din 20.—; posamezna številka stane Din 3.—. | Urejuje: DOLFE SCHAUER. | Uredništvo ne vrača nenaročenih rokopisov. | Prispevki, recenzijski izvodi in dopisi naj se pošiljajo na naslov urednika, Ljubljana, Pražakova ul. 11/III. Upravništvo: Ljubljana, Kolodvorska ul. 7. | Izdaja: Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani, r. z. z o. z. (Stanko Tomšič). | Tiska »Tiskarna Slatnar«, družba z o. z. (Vodnik in Knez) v Kamniku.

VSEBINA

Ivan Albreht: Žulji. / Lojze Zupan: Španska. / Ivan Albreht: Sirota toži. / —ek: Razvoj socialne države. / —ž—: Antonín Švehla — inž. Teržan: Sirovina za tekstilno industrijo. / Dr. Branko Vrčon: Iz življenja pri nas in drugod. / Jože Udovič: Kmetška mladina in gospodarstvo. / V delu, v trudu, v zmagi zvesta zemlji — žena in deklé. / Za čast, veljavo, moč vasi, naj delo naše nam zori. / Zapiski.

KLIŠETE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

TISKARNA SLATNAR

DRUŽBA Z O. Z.
K A M N I K

Izvršuje vsa tiskarska dela hitro, lično in po konkurenčnih cenah. Specijalna dela: trobarvne razglednice in prvovrstni tisk knjig

Priporočajte in širite „Grudo“

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

6.

JUNIJ 1936

XIII.

Žulji

Ivan Albreht

*Tako: zdaj žulji v zemlji rasejo,
nam pa ostal je znoj in vzdih,
kaj do jeseni bo iz njih —*

*Ko se oblaki jezno pasejo
in sveti blisk in tuli grom,
trepeče vsak naš mirni dom:*

*Zakaj tepeni smo trpini?
Gospod sedi in srka našo rast,
udarce meri nam, a sebi čast,*

*mi pa kot črvi v bolečini
krivimo zanj se, jeznega boga,
ki dela in ljubezni ne pozna.*

*A vendar žulji v naši rodni grudi
še v tisočletja nam rastó
in novih dni obetajo nebo,*

*da se srcé trpeče čudi:
— Kaj res bo tudi kmetu kdaj lepo?
Iz grude klic: — Bo, mladi, bo!*

*In žulji krepko rasejo —
Naj se oblaki še tak jezno pasejo,
odprta vrata novi so sinjini
in nov dan se obeta domovini,
ko vas slovenska vedro se začudi:
— Saj tudi kmetje smo ljudje — Da, tudi!*

Španska

(Odlomki iz povesti »Tretji rod« — Nadaljevanje)

Lojze Zupanc

Pogreb je minul. Petdesetletnemu Gregorju je hudo po očetu; rada sta se imela. Grebenčeva družina je zbrana v veliki gostinski sobi pri zajtrku. Pa ti pride sredi dopoldneva škric iz Ljubljane: »Bog vam daj zdravja, ljudje božji!« Eh, človek se v sili tako hitro prilagodi ljudski govorici! »Tobaka imam, če bi hoteli zamenjati za zabelo...«

»Se bo že kaj dobilo,« dé gospodar.

Škric pa postaja čez mero vljuden in zgovoren: »Po mrliču in svečah diši v hiši. Španska?«

»Da.«

»Ampak, ljudje božji, ne bodite vendar nerodni. V Ljubljani so pričeli kurirati špansko s šnopsom. Kar šnopsa se napijete, šnopsa! Ta prežene špansko, da je kaj!«

Še tisto popoldne so Jelovčani posedli Grebenčevo gostilno do zadnjega kotička.

»Šnopsa na mizo, Gregor! Bomo že pokazali španski!«

»Šnopsa! Šnopsa! Šnopsa!«

Prišel je tudi Faltek z vso svojo družino. Kar v skledo je velel nameriti slivovke. Potlej je potunkal v žganje zajemalko in silil v družino:

»Zajemi! Pij, da preženeš špansko!«

Pa ker se je dvanajstletni Jožek le branil, češ, da se mu upira, si je odpasal hlačni jermen in ga vpricho vseh namazal po zadnji plati.

»Šnopsa! Šnopsa! Šnopsa!«

Postalo je čez mero živahno. Žganje je pričelo gospodariti, sovraštva med sosedi so bili namah pozabljena, kričanje je postalo vedno hujše, vse se je objemalo in pilo na smrt španski.

V kotu pod razpelom je sedel gospodar Gregor v družbi postarnih dedcev.

»Škoda je Blažona. Dober gospodar je bil,« je Kraševc razvezal pogovor.

»Pa kako to, da ga je tako hitro vzelo? Saj sem ga še predvčerašnjim videl pri hlevu.«

»Da, on ni mogel mirovati. Vedno je bil delaven, pa je moral tudi pod stare dni karkoli brkljati, da se je zamotil.«

Gospodar pa je zavdihnil: »Kaj hočemo, je že božja volja takšna, stari so oče tudi že bili.«

Fifolt, že malce opit, pa je udaril s pestjo po mizi:

»Osemdeset let že nosim na hrbtu, povem vam pa, da takšnega gospodarja, kakor je bil rajnki Blažon, Bog mu daj sveta nebesa, še ni bilo in ga kmalu ne bo.«

»Skrbni so bili oče,« je popravil Grebenc.

»Skrben in delaven pa ko čebela. Eh, tako dobro še pomnim dan, ko je prišel, kakor da bi bilo to še včeraj. Kakšnih trideset let mu je bilo takrat. Pa da boš vedel, Gregor, ta hiša je bila takrat podrtija, da človek še pljunil ne bi na njen prag. Na, kaj se hoče, stara Mreta, ki je bila slepa, je bila reva, da Bog pomagaj. Enega samega fanta je imela, ki ji je ostal po pokojni sestri. Pa komaj ga je dobro spetovala, je lump že izginil v Ameriko. Ona pa je ostala sama v bajti. Moj Bog, še od lakote bi umrla, to vam povem, če bi ne prišel Blažon.«

Fifolt je v dušku izpil frakelje slivovke.

Dedci so se mu nasmihali, ker so zgodbo o starem Blažonu že Bog ve kolikokrat slišali iz njegovih ust. Čutili pa so, da je Fifoltu hudo za rajnkim in so ga pustili, da je govoril in si lajšal grenkost, ki se mu je nabrala v srcu.

»Da, tako je, vidite. Danes je šel on, jutri morebiti pridem pa jaz na vrsto. Kaj se hoče. Pa kaj sem že hotel povedati? O Blažonu je bila beseda, da. Na, pogledjte, on je zvedel za staro Mreto, pa si je tam gori pri svetem Primožu nekje zvezal svoje premoženje v culo ter si jo oprtil. Mislim, da je za hlapca služil. Na, samo s tisto culo jo je primahal v Jelovec; Mreta, sama si, ti meni dom, jaz tebi skledo in žlico do smrti. Si zadovoljna? Mreta je bila vesela, da bo imela poleg sebe živo dušo, ki bo poslej skrbela zanjo in je rekla? Če sem zadovoljna, me vprašaš? Sem! Blažon je pa zavihal rokave in se ozrl za delom. Garanje mu je bilo v krvi. Njivici pri bajti je obdelal mimogrede. Eh, pa je imel on na pravem mestu nasajeno glavo, to vam povem, zakaj terno je zadel, ko je začel s kupčijo. Pa kako je znal, kako! Nakupil je od bab koš zobotrebcev, si ga oprtil in se peš napotil v Ljubljano. Čez nekaj dni se je povrnil z izkupičkom v žepu. Dobro je moral zaslužiti, ker si je še tisto leto kupil konjička. Na, potlej se je prava kupčija šele pričela! Zvohal je, kaj jelovskim babam manjka, pa ti je vselej, kadar je šel v Ljubljano, nakupil nekaj štacunskega drobiža; saj veste, kaj so ženske časih rabile, ko niso bile še tako potratne ko dandanašnji: žajfo, ogenj, sol . . . Lejte, tako mu je denar rastel z vsakim potom. Na, ko se je oženil, potlej se je pa sploh vse obrnilo k sami sreči. Grebenčeva domačija je rastla iz leta v leto. Vsako leto je kaj dokupil. Ja, ja, Blažon je znal. Na, kaj se če, zdaj pa že tretji rod dorašča na Grebenčevini. Salamensko se časi hitro spreminjajo!«

»Kaj pa Mreta?« je nekdo podražil Fifolta.

»Mreta? Na, umrla je, bajto je pa Blažonu zapustila. Pa kaj hočemo, danes je šel on za njo, jutri pridem mogoče pa jaz na vrsto. Na, Gregor, prinesi mi ga še frakelje, da si vsaj za danes še privežem dušo, jutri mi ga najbrže ne bo treba več, ko pa ta kuga španska razsaja ko sama šiba božja.«

»Nič se ne bojte Fifoltov oče,« ga je nekdo iz pijane gručice podražil, »španska noče starih kosti. Najraje se loti debeluharjev.«

Ali starec ga ni slišal. Raznežil se je kakor otrok. Na pol opit je smrkal, po suhem obličju pa so mu tekale solze. — — —

V gostilni je postajalo od časa do časa bolj šumno. Zdravomarijo je že odzvonilo, a nihče se ni zmenil, da bi šel domov, si skuhal večerjo ali pa položil

klaje živinčetu, ki je še samevalo v tem ali onem hlevu. Izbo so posedli pijani ljudje in se do brezumja nacejali z žganjem, kakor da je le-to edina rešitev iz obupnih skrbi, ki jih je vojna zarezala v njih obličja. Vsem je bil na čelu zapisan strah pred smrtjo, ki jo je prinašala španska bolezen. Čutili so neprestano prisotnost smrti, tiste nevidne, ki se plazi med njimi, od hiše do hiše, od soseda do soseda ter davi s svojimi nevidnimi rokami vse po vrsti: otroke, može, ženske in starce...

»Šnopsa! Šnopsa! Šnopsa!«

Gospodinja Ana je prižgala petrolejko pod stropom. Tisti čas so se v izbo vsule ženske: Žličarjeva, Škalarjeva in Bankova. Poznalo se jim je, da jih je dolga pot utrudila. Peš so prišle iz Ljubljane, kamor so se odpravile po podporo. Dobivale so jo po svojih možeh, ki so bili v vojni. Kmalu so se pomešale med glasno družbo v izbi. (Konec prihodnjč)

Sirota toži

Ivan Albreht

Vrt je obmoknil, srce ne miruje —

Kam naj sirota obrnem korak?

Kakor kragulj bolečina me kljuje —

Srce, zakaj ne molčiš, siromak?

Dano je mnogim živeti na svetu,

le za siroto ni kraja nikjer —

V večnem nemiru in vednem trepetu

žalost s solzami poji vsak večer.

V zemlji spi mati, očka v tujini

vrta pod zemljo za kruh kakor krt,

v sanjah občuti, kako v bolečini

hčerka za botro želi si le — smrt.

Vrt je omolknil, srce ne miruje,

liki berač za življenje drhti.

Kakor kragulj bolečina me kljuje,

srce pa ubogo — ljubezni želi.

Razvoj socialne države

—ek

(Nadaljevanje in konec)

Nič čudnega torej, če so prosvitljeni duhovi kmalu spoznali, da je svoboda dvorezni meč in če v novejšem času mnogi (fašizem n. pr.) celo enakosti odrekajo dostojno upravičenost. Čedalje močnejši je klic obubožanih kmetskih in nezaposlenih delavskih množic; naj država ne bo samo čuvar naroda na zunaj in svobode posameznika na znotraj, katero nalogo ji je predpisal nacionalizem, temveč naj poseže tudi v medsebojne gospodarske odnose državljanov in naj jih uredi socialno pravično. Hude gospodarske krize, predvsem pa krik milijonov obubožanih in lačnih silijo države, da po vrsti vposegajo v gospodarske odnose državljanov. Tako se razvija iz nacionalne

SOCIALNA DRŽAVA,

ki ni več samo nacionalni okvir naroda, temveč je postala socialni reformator. Začetek socialnih reform je dosegel samo zdravstveno in ubožno skrbstvo; temu je sledilo socialno (bolniško in deloma tudi starostno) zavarovanje ter strokovno združevanje delavcev zaradi skupne obrambe pred prevelikim izkoriščanjem, ki je ustvarilo kolektivne (skupne) delovne pogodbe, izsiljene s stavkami. Dalje se je razvila država kot podjetnik, delodajalec in producent v onih panogah, ki so bistveno socialnega (občekoristnega) značaja, kakor gradnja in upravljanje cest in železnic, vodovod, elektrifikacija, denarništvo itd.

Dasi precej obsežni in dalekosežni so ti ukrepi države zadoščali samo par desetletij. Po vojski se je kmalu izkazalo, da bo morala država vsaj deloma, vsaj v nujnejših primerih vposeči tudi v čisto zasebne gospodarske odnose državljanov, če ne bo hotela dopustiti socialnih potresov z revolucijami kot končno posledico kapitalističnega izkoriščanja. V ta namen se poslužuje predvsem preizkušenih zakonskih in upravnih predpisov in strožje kontrole pri ustanavljanju bančnih, zavarovalnih, industrijskih itd. podjetij. Po potrebi pa gre še dalje in predpisuje in kontrolira že celo tudi način in obseg produkcije posameznih predmetov, nabavno-prodajne cene in strogo regulira uvoz in izvoz v tujino.

To vposeganje (ali državna intervencija) gre nekod tako daleč, da je zasebnik še samo lastnik in upravnik gospodarskih objektov, pri razpolaganju z njimi pa je že močno ali povsem odvisen od državnih predpisov in dovoljenja. Tako dalekosežnemu vposegu pravimo načrtno ali dirigirano gospodarstvo, ker se vse dogaja po naprej določenem načrtu z vidika splošnih ali javnih interesov. To pomeni prav za prav tudi nekak prehod iz zasebnega v javno, državno gospodarstvo, s tujko etatizem imenovano. V Rusiji pa so šli do kraja in uvedli polnoma javno in državno gospodarstvo s tem, da so poedinca-zasebnika popolnoma razlastili in izročili državi, občinam ali obveznim zadrugam vse produk-

cijske objekte: zemljo, večje zgradbe, tovarne, rudnike, vode in podobno. Temu pravimo socializacija.

Težko je reči, kje se bo razvoj poddržavljenja ali socializacije, oziroma državne intervencije ustavil. O tem se vodijo živahne debate in pišejo debele knjige, vendar sta komaj dva strokovnjaka od tisoč enakih misli. Stvar je pač še nova in silno dalekosežna, zato bo šele praksa v prihodnjih desetletjih ali morda šele stoletjih pokazala, kdo je boljši gospodar, poedinec ali država in kje bo najprimernejša meja med svobodnim razpolaganjem poedincea s svojim imetjem in delom in vmešavanjem družbe potom države. Za enkrat kaže, da se bo razvoj ustavil nekako v sredini. Osebna lastnina in inicijativa (podjetnost) bosta ostali, svoboda razpolaganja z imetjem in ustvarjanja novih dobrin pa bo močno omejena z zakoni in javno kontrolo, ki jo bo imela deloma država, deloma samouprava od banovin pa do stanovskih zbornic.

Pravilnost in hitrost nadaljnjega razvoja je največ odvisna od razumsko-strokovne izobrazbe in od čustvene enotnosti ter konstruktivnosti večine državljanov, z eno besedo, od kulturne zrelosti državljanov. Ni torej dovolj, samo pognati fevdalca in kapitalista v kot, temveč je treba tudi prisvojiti si vse sposobnosti teh dveh za upravljanje narodnega gospodarstva.

Antonin Švehla

(Ob 63 letnici njegovega rojstva)

—ž—

Češkoslovaško kmetско gibanje je 15. aprila dostojanstveno in svečano proslavilo 63 letnico rojstva svojega velikega voditelja in državnika, pokojnega Antonína Švehle. Dve leti sta minuli, kar je zatisnil oči ta neumorni buditelj kmetске misli in apostol slovanskega agrarizma. Njegov preprosti grob na vaškem pokopališču v Hostivařu je postal odtlej prava »božja pot«, kamor roma češkoslovaško kmetско ljudstvo, da se krepi v ideji in ob pobožnem spominu na velikega kmetskega moža črpa iz njegovih del moči in pobud za nadaljno borbo v javnem življenju, ki jo danes bije za svoj obstoj kmetstvo vsega sveta. Vsem, brez razlike, preprostemu in delavnemu kmetu, z agrarno idejo prežetemu šolancu, političnim voditeljem in mladini je postala hostivařska gomila simbol skupnosti in idejnega pobratimstva.

Ob letošnji rojstni proslavi je češkoslovaški agrarizem kritično poudaril najsvetlejšo življenjsko in voditeljsko potezo pokojnega Antonína Švehle, namreč njegovo *neosebnost* v javnem življenju in delovanju. Ta kritični poudarek je brez dvoma v drugih češkoslovaških političnih taborih precej zasklel, ker je pokazal na težko rano v javnem in zlasti političnem delovanju, kjer še vedno prevladuje takozvani kult slepega čaščenja oseb in prizadevanja za to slepovdano čaščenje. (Tudi v našem slovenskem življenju bi razprava o tem vpra-

šanju hudo zbolela!) Možje, ki vodijo ljudstvo, stranke, državno politiko, skratka javni delavci, so venomer pred težko preizkušnjo: ali bodo znali svoje osebne koristi in želje podrediti koristim splošnosti, ljudstva, naroda. Žal, prečestokrat se zgodi, da mnogi in mnogi podležejo tej preizkušnji ter se pri svojem delu »za narod« ravna po svojih osebnih težnjah in željah. Javno delovanje posameznikov, ki je slonelo na prevelikem individualizmu in na »nekontroliranem« osebnem samodrštvu, ki ga sicer deloma opravičuje slepa vdanost in vera javnosti, oziroma te ali one skupine, je le prečestokrat privedlo do polomov in nepopravljivih katastrof. Ljudstvo pa, ki slepo dere čez drn in strn za takim voditeljem, prej ali slej v bridkosti spozna, da je bilo le orodje spretnemu laživoditelju za njegove osebne namene. Take rane so posebno vidne v demokratično urejenih družabnih skupinah in državah, kjer sloni vse javno življenje na veri in zaupanju in kjer je voditelj le vršilec volje večine in nosilec idej in zahtev večine. Prva in najsvetejša dolžnost vsakega voditelja kot nosilca volje določene skupine je torej, da zaupanja ljudstva nikoli ne vara in da vsega dogajanja ne navije na svoj osebni vatel. Čaščenje oseb, javnih delavcev, različni jubileji, povzdigovanje zaslug in dobrih del, napihnjena osebna reklama itd., vse to ima včasih kaj čuden prizvok in je včasih popolnoma nepotrebno, čestokrat za lase privlečeno in preračunano na čisto sebične namene. Vse, kar je prav — je nekoč dejal pokojni Švehla — delo samo naj povzdigne moža, slepo čaščenje pa je prej škodljivo kot koristno.

Vse to je dobro vedel pokojni Antonín Švehla. Njegova veličina je bila prav za prav v njegovi skromnosti in neosebnosti. Pa je bil kljub temu velik voditelj, ki ga niso spoštovale in mu zaupale le njegove lastne vrste, marveč so ga vsevprek uvaževale in cenile vse stranke, celo najhujši politični nasprotniki, ki so se mnogokdaj zatekli pod njegovo okrilje po pomoč in nasvet. Mnogi menijo, da je bila ta njegova neosebnost njegova napaka, ko ni nikoli »razkazoval« svoje osebe in je povzdigoval ter se hrupno skliceval na zasluge in dobra dela. Moti se, kdor tako sodi. Saj vendar veličina človeka ni v tem, če se zna spretno riniti v ospredje in, če ne gre drugače, izrabiti vsa, tudi najpodlejša sredstva za to, da »primerno« opozori na svojo lastno osebo. Pokojnemu Švehli pa je bilo naravnost mučno, če se je njegovo ime v zvezi z različnimi zaslugami imenovalo v javnosti brez vsake potrebe, zgolj zato, da se opozori nanj. Značilno zanj je, da je ob svoji šestdesetletnici celo prepovedal v lastnih vrstah vse proslave, rekoč, da to ni prav nič aktualno in da čaka toliko drugega nujnega stvarnega dela. V tem je Antonín Švehla lahko vsakomur za vzor, kako je treba nesebično delati za narod, državo in ljudstvo in kako je treba neosebno pojmovati in opravljati javne funkcije. Skozi vso dolgo dobo svojega javnega delovanja in voditeljstva se je Švehla neomajno ravnal po načelu, da delovanja v državi in med narodom ne gre vezati na lastno osebo. Osebo je treba žrtvovati narodu. Kdor se je odločil, da bo v tej ali oni funkciji služil dobrobiti skupnosti, naj se tudi odreče sebičnemu pojmovanju javnega delovanja. Kult osebnosti je v političnem življenju sicer sam po sebi razumljiv, toda treba ga je

pravilno upoštevati. Pokojni Antonín Švehla pa je v svojem delovanju celo praktično dokazal, da ta kult ni nujno potreben, niti prvemu med prvimi, voditelju, niti priznanemu javnemu delavcu. Za moža, za javnega delavca, za voditelja naj govore le njegova nesebična dejanja. Prazno povzdigovanje lastne osebe, sklicevanje na to osebo, na ime, to še ne pomeni, da je dotična oseba res oseba, oziroma osebnost. Gojitev nepravilno pojmovanega osebnega kulta v političnih in tudi družabnih vrstah vodi navadno vedno v moralne napake: petolizništvo in licemerstvo. In prav to je Švehla najhujše obsojal, kajti vsepovsod je treba uveljaviti resnično načelo enakopravnosti, da med državljani in med člani naroda ne bo nadrejenih in podrejenih.

Mnogi menijo, da je takozvana avtoriteta v nujni zvezi s kultom osebnosti in čaščenja v javnosti. Res je sicer, da predstavljajo posamezni voditelji, ti večjo, drugi spet manjšo avtoriteto, vendar pa je treba avtoriteto pravilno razumeti. Avtoriteta ni le trenutna pozicija tega ali onega moža, ki je na čelu »armade«, marveč je zlasti odgovornost. Zato je treba zreti na vsako avtoriteto s stališča odgovornosti, ki je edina presoja, kako ta ali oni javni delavec pojmuje javno delovanje. Švehla je bil prvi med prvimi, voditelj, učitelj, državnik in cela osebnost ter neoporečna avtoriteta ne le med člani agrarnega gibanja, marveč v vsej državi, toda te svoje avtoritete ni naslanjal na svojo lastno osebo, temveč je izvirala iz ljudskega zaupanja in del, ki jih je Švehla nesebično ustvarjal za dobrobit svojega naroda, pri čemer je svojo osebo tako rekoč izvzel, ali kot pravijo Čehi — odosobnil.

Na to visoko moralno voditeljsko stopnjo pokojnega Švehle je ob letošnji rojstni proslavi pokazal češkoslovaški agrarizem v iskreni želji, naj bi tudi drugim veljala za vzor. In naše mlado demokratično kmetско gibanje se tej želji lahko le priključi kot člen slovanskega agrarizma in kot gibanje, ki prinaša v naše javno življenje nove poglede in nazore.

Sirovine za tekstilno industrijo

Inž. J. Teržan

V to poglavje spada: bombaž, volna, svila, konoplja, lan in juta.

Vsak človek mora biti oblečen. Zato so izdatki za obleko, perilo in drugo od vseh najpotrebnejši, pri nas pa obenem tudi največji!

Industrija, ki izdeluje te potrebščine, se imenuje tekstilna industrija in je nastala v XIX. in XX. stoletju.

Izdelo vanje oblačil je bilo v starih časih domača obrt. Iz lastnih sirovin, pridelanih preko leta na lastni zemlji, si je kmetovalec za sebe in druge naredil preko zime potrebna oblačila ter druge tkanine. Proti koncu XVIII. stoletja se je domača tekstilna obrt zelo povečala ter prešla v tekstilno industrijo; s

tem je začela hirati domača obrt, ki ni bila več konkurenčna industriji. Domače pridelovanje tkanin in oblačil iz domačih sirovin, lanu, konoplje, volne in svile se je sčasoma popolnoma umaknilo industrijskim tkaninam.

S tem, da je kmetovalec opustil domače pridelovanje tkanin in oblačil, je bil navezan na kupovanje industrijskih tkanin. Največji del zaslužka je človek izročil trgovcu oz. tekstilni industriji. Kmetovalec je postal prostovoljno suženj tekstilne industrije.

Vzemimo za primer samo našo državo. Po statističnih podatkih smo uvozili tekom desetih let, 1925 — 1934, tekstilij (bombaža, svile, volne, konoplje, lana in jute, v sirovem stanju, kot prediva in kot tkanine) za skupno vrednost od 21 milijard 153 milijonov dinarjev. V istem času smo izvozili vseh kmetijskih pridelkov skupaj (pšenice, koruze, moke itd. živine, mesa, masti, rib itd.) v vrednosti 20 milijard 679 milijonov dinarjev. V 10 letih smo torej dali inozemstvu za obleko ves svoj kmetijski pridelek, kolikor ga ne rabimo za lastno prehrano. In še ni bilo dovolj! Primakniti smo morali še 474 milijonov dinarjev iz gozdov.

Nastane vprašanje: ali ni naša obširna Jugoslavija po svojih zemljiščih in podnebnih razmerah sposobna, da na lastni zemlji pridelamo vse potrebne tekstilne sirovine za naše potrebe, da se lahko dostojno oblečemo. Mirne duše lahko na to vprašanje odgovorimo z — da!

No, in zakaj smo metali toliko milijard dinarjev čez mejo in s tem obubožali našega kmeta in delavca, meščana in uradnika za denar, ki bi lahko ostal doma. Vzrok leži v tem, da v naši novi državi nismo imeli dovolj razvite tekstilne industrije, ker smo pred vojno morali kupovati češko, avstrijsko in deloma angleško blago. Ko smo si ustvarili svojo lastno narodno državo, nismo radi političnih in strankarskih bojov prišli do urejenega gospodarstva.

Tekstilna industrija se je sicer pri nas hitro razvijala. Tekstilnih tovarn smo imeli

	l. 1918.	l. 1934.
za bombaž	10	75
za svilo	—	30
za konopljo in lan: predilnice	3	4
tkalnice	3	5
za juto	1	6

Te številke kažejo veliko povečanje števila bombažnih tovarn in tovarn za predelavo umetne svile, kakor tudi porast tovarn za predelavo jute.

Po podatkih naše tekstilne industrije so naše tovarne l. 1925. lahko izdelale letno 56 milijonov metrov tkanin, l. 1935. pa že 170 milijonov metrov tkanin letno in vendar še naša tekstilna industrija ne krije vseh naših potreb po tkaninah, ker jih stalno še vedno uvažamo. Uvažamo pa tudi ogromne množine sirovin in prediva, v prvi vrsti bombaž in juto. *Tekom desetih let smo uvozili:* 84,900.000 kg sirovega bombaža, 109,100.000 kg prediva, bombaža, 100,900.000 kg bombaževih tkanin, 124.000 kg sirove svile, 7,953.000 kg svilenega prediva,

2,396.000 kg svilenega blaga, 2,550.000 kg sirovega lanu in konoplje, 13,483.000 kilogr. lanenega prediva, 4,151.000 kg lanenih in konoljenih tkanin, 5,157.000 kg sirove jute, 13,876.000 kg prediva od jute, 7,998.000 kg tkanin od jute, 31,721.000 kilogramov vreč od jute.

Od leta 1925. do 1934. smo uvozili skupno 389,304.000 kg tekstilij za skupno 21.153.000.000 dinarjev.

1 kg sirovega bombaža stane od	20 — 40	Din
1 » bombažne tkanine	48 — 90	»
1 » sirove svile	50 — 200	»
1 » svilene tkanine	300 — 700	»
1 » lanen-prediva	8 — 20	»

Da smo tako ogromne množine sirovin za tekstilne tovarne uvažali in še danes uvažamo, pa je kriva naša agrarna politika, ker se za te panoge našega kmetijskega gospodarstva sploh ni v dovoljni in pravilni meri zanimala. Druge agrarne države, kot n. pr. Bolgarija, so si naredile petletne načrte za celokupno gospodarstvo in so sistematično dvigale kmetijsko proizvodnjo onih panog, ki so jih do takrat morali uvažati. Na ta način so te države postale neodvisne od uvoza ter so dvignile domačo proizvodnjo in s tem omilile gospodarsko krizo.

Da lahko pridelujemo dober lan in konopljo, kolikor ju doma potrebujemo in še za izvoz, menda ni potreba dokazovati. In vendar imamo neverjetno malo površino posejano z lanom (l. 1921. — 14.432 ha), l. 1932. — 10.668 ha). Konoplje je vsako leto zasejano okrog 30.000 ha. Tudi konoplje gojimo premalo. Naša industrija rajše uvažuje in uporablja za izdelovanje vreč juto mesto konoplje. Tako n. pr. smo l. 1934. uvozili 1,632.000 ki sirove jute in 18,876.000 kg jutinega prediva, 7, 998.000 kg jutine tkanine in 31.721.000 kg jutinih vreč, skupno 63,747.000 kg jute, kar bi se pri urejenem narodnem gospodarstvu ne smelo zgoditi, temveč bi morali to zamenjati z domačo konopljo. Uvoz teh proizvodov nas obremeni letno s 583,000.555 Din (podatki iz Industrijskega pregleda marc-april 1936).

Bombaž pridelujemo v Vardarski banovini na 500—1365 ha (v letu 1930.). Ta bombaž je dober. Za naše domače potrebe bi morali zasejati z bombažem okrog 40.000 ha. S tem bi se precejšnja površina koristno uporabila in bi se na ta način razbremenilo vprašanje omejitve pridelovanja pšenice in koruze, katere imamo preveč in jo moramo za nizko ceno izvažati.

Kar je zamujeno, se še da vedno popraviti z dobro agrarno politiko in pravilnim strokovnim delom. Otresimo se vsaj v bodoče težkega jarma plačevanja vseh prihrankov in vsega zaslužka tuji industriji za našo obleko. Naša gruda je dovolj rodna in tudi sposobna, da nas prehrani in obleče. Potrebna je samo dobra organizacija, pravilen načrt, resno delo in zaupanje v lastno moč! Država mora zahtevati, da mora naša industrija v prvi vrsti kupovati in predelovati domače tekstilne sirovine, katere mora ščititi s kontrolo uvoza in če treba tudi z zaščitno carino. Naj enkrat tudi kmetovalec okusi ugodnosti zaščitnih carin!

Iz življenja pri nas in drugod

Zbira in podaja dr. Branko Vrčon

(Nadaljevanje)

Bolezni dihalnih organov, kakor tudi želodčne in obistne bolezni so zelo pogoste. Umrljivost zaradi nalezljivih bolezni pa je bolj redka. Primeri jetike niso nepoznani. Zaradi slabe vode so pogosti primeri tifuznih obolenj.

Izseljevanje se pojavlja posebno v goratih predelih, kjer zavzame včasih zelo velik obseg. V spodnjih predelih se opaža bolj vseljevanje v mesta (urbanizem) le v neznatnem številu odhajajo od tu domačini tudi v Francijo. To izseljevanje v nižinskih predelih pa je skoro vedno samo začasno. Navadno se najprej izselijo mladeniči, katerim sledijo nato še ženske. Vzroki tega izseljevanja v mesta so različni, večinoma pa jih vleče želja po bolj komodnem življenju, včasih celo prikrita namera zrasti nad svoje tovariše, ki ostanejo še nadalje »sužnji motike«. Ženske hodijo kaj rade služiti v mesto, kjer ostanejo navadno do poroke.

Radi pogostih stikov z mestom je razumljivo, da je morala pri teh ljudeh precej popustila. Najljubše zabave kmetov v Arezzu so lov, balinanje, kvartanje, ples in seveda — gostilna.

Knjig tu ljudje sploh ne čitajo, le redki so, ki čitajo politične dnevnikarje.

Čut za družino je še precej trden in vkoreninjen. Dokler je oče pri moči, ga spoštujejo. Sicer pa je starost negotova in polna neljubih razočaranj za vse tiste, ki niso znali v času preskrbeti udobnega koticčka.

Zakoni so še vedno zelo plodoviti. Priležništvo in nezakonski otroci pa so tudi tu znani pojmi.

Nakupovanje kmetijskih posesti je bilo posebno v nižinskih predelih zelo pogosto in je bilo v tem pogledu zaznamovati celo neznamenit napredek v primeri s predvojnimi časi. Danes pa se že čuti zastoj. Nekateri kmetje imajo postranske zaslužke s tem, da drugim mlatijo žito, stiskajo olive, orjejo z motornimi orali itd.

Šole obiskujejo otroci v splošnem precej redno, izostanki so bolj redki. (V sosedni pokrajini Sieni je obisk neprimerno bolj površen. Naša knjiga ima za to pokrajino naslednjo opombo: »V pokrajini je precej analfabetov, ki jih, kar je najslabše, še celo opravičujejo in prenašajo.« Podobne opombe ima knjiga pri vseh sosednih pokrajinah proti jugu. *To dokazuje, da se kulturno stanje italijanskega podeželja tem bolj slabša, čim bolj se pomikamo proti jugu.* Temu se ne bomo čudili, če pomislimo, da je bila splošna šolska obveznost na papirju upeljana v Italiji z Gentilejevo šolsko reformo l. 1923, in to po vzgledu našega šolstva v Primorju, ki ga je isti Gentile s svojo reformo popolnoma uničil! ... V mnogih predelih Italije pa je zakon o obveznem obisku šol ostal dejansko še vedno samo na papirju in se te razmere tudi v zadnjih letih niso veliko spremenile. Površnemu turistu, ki potuje po Italiji samo iz mesta v me-

sto, ne da bi se zmenil za italijansko podeželje, ostanejo vsa ta dejstva seveda prikrita. Tak turist bo, kakopak, do smrti prepričan o visoki kulturni stopnji italijanskega naroda. Uradna priznanja fašistične knjige imajo zato še posebno vrednost. Zato smo tu nanje opozorili.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Kmetska mladina in gospodarstvo

Jože Udovič

Pravijo, da smo preveč ravnodušni in da se za gospodarstvo ne zanimamo. Ni res! Mi gledamo na gospodarstvo trezno in se za vse dogodke v gospodarstvu živo zanimamo. Naš pogled na gospodarstvo je res drugačen od pogleda današnje v praksi delujoče generacije. In to je tudi razumljivo!

Mi doraščamo v popolnoma drugačni dobi kot naši očetje, doraščamo v času največje gospodarske krize, ki grozi, da ugonobi ves svet. Vemo, da razmerje med cenami kmetijskih in industrijskih izdelkov ni zdravo in da je to krivica, katero je treba popraviti v korist našemu kmetškemu stanu.

Vse to gledamo in o tem razmišljamo. Razmišljamo o organizaciji in z njo ne moremo biti zadovoljni, ker žalost dostojanstvo in čut človeštva. Ali more biti res na eni strani samo bogastvo, čigar sadove uživa peščica ljudi, na drugi strani pa milijoni obubožanih.

Mi hočemo red tudi v gospodarstvu. Zdravo gospodarstvo je temelj, na katerem sloni vsa zgradba človeštva. Danes pa je gospodarstvo bolno. Vemo, da bo vse breme gospodarstva v kratkem prišlo na naša ramena. Ali naj se mar tega veselimo?

Naš pogled na gospodarstvo je jasen. Nezačuden smo z današnjo ureditvijo gospodarstva in želimo tako ureditev, ki bo odgovarjala našim interesom. Smo kmetška mladina in kot taka hočemo, da dobijo kmeti žulji z svoje delo primerno plačilo. Zakaj pa naj bi samo kmet garal zastonj, ker vsak drug dobi za svoje delo plačilo.

Težko delo nas čaka v gospodarstvu, ker vedeti moremo, da če si ga ne bomo uredili sami, ga nam ne bo nihče. Tukaj pa se prične za nas šele samo jedro problema, katerega bomo morali rešiti.

V delu, v trudu, v zmagi zvesta zemlji — žena in deklé

Iz njene poti ...

Angelca Ocvirkova.

Tiho je dahnilo vanjo, kakor pozdrav iz pomladi ... Šla je pomlad preko zoranih njiv in zelenih travnikov. Zavela je v vrhovih borov in smrek. Neslišno je stopala tudi v njeno življenje. Pomlad, ona pomlad, ki prinaša cvetje in odpira popje, je šla že tolikokrat preko stvarstva, a je vedno pozabila, da živi nekje bitje, da živi — žena, ki vsako leto čaka, steza roke po njej, a nje — njene pomladi ni ...

Na večernem nebu je rdela zarja. Skozi okno njene sobice je lila svetloba svoj poslednji pozdrav ugašajočemu dnevu. Ugašal je dan v pomladi, v njej pa so bile ugašene sanje, hrepenenje, pričakovanje ... Vse okoli nje je bilo tiho in pusto. Gluha tišina je ležala tudi v njeni duši. Strmela je v mrak dolgo, nepremično. V tem breizraznem pogledu je bilo nemo vprašanje: kdaj?

Nenadoma je prešinilo vso nekaj boleznega, težkega, kakor da je padla nanjo bolečina vsega sveta. Zazdelo se ji je, da človeštvo ječi in kliče obenem. Samo trenutek in že je bil mir okrog nje, vse je bilo tiho. V takem miru miruje tudi tavajoča duša. »Pojdem«, je rekla »grem in poiščem svojo pot, kjer moram najti samo sebe«. Odprla je vrata v pomladni večer. Zadnji žarki sonca so ji poljubili čelo, kot bi jo blagoslavljali za pot. Pa ni čutila poljuba, ne blagoslova, ne pomladi. Nedosežna, neizprosna, samo v svojo misel zagrizena, je šla romarsko pot življenja — žene.

Prispela je do razpotja. Na križišču ceste je stal — človek. Ukazovalni njegov pogled je kričal, da je peklo v dušo: »Pridi, pridruži se množici zbranih krog moje zastave«.

Pogled ji je obstal na masi ljudi. Upognjeni prsti so pričali, da jim je pesem življenja bič, iztegnjene roke so prosile — miloščine, motne oči so izražale pohlevnost in strah, razpokane ustnice so želele vode. Bili so vsi, kakor le eden — tlačan, in on je bil le eden — vladar; bil je človek, ki je vladal, bil je tudi on človek, ki je tlačanil. »Kdo si, ki se ustavljaš mojemu pogledu?« »Žena sem, ki pojde mimo tebe« je dejala kljubovalno. »Žena sem, ki hoče pomagati človeštvu!« »Ni ga, ki bi mogel preko mene« ponosno je pokazal na svetel grb njegove moči. Pomilovalno se je nasmehnila. »V ljubezni je vsa moja moč, pela in izpela bom človeku svoje srce, da bo dvignil upognjeni hrbet. Mesto biča mu bom božala znojno čelo, da bodo njegove roke dajale in ne prosile miloščine. Vrnila bom človeštvu vero v lastno moč, da ne bo čutilo strahu, da ne bo željno.« Takrat je dvignil bič, da bi ponižal njo uporno. Pa veter je ovil bič v nasprotno smer. Zadel se je v zastavo, da je grb osvajalca padel raz nje in in se zdrobil na betonskih tleh na tisoče koščkov. Ona pa se ni ozrla na zlomljeno slavo človeka-nasilnika. Šla je dalje. Nov dan je vstajal. V soncu se je svetila ravan pod njo.

Trudna je obstala na poti. Senca temnih borov jo je vabila, žuborec potoček je glasno klical, da se je odzvala, tu je sprostila svojo bolečino, v katero je bila vklenjena duša. Tu je pila lepoto pomladnega prihoda. V nežnih vrhovih je zavelo: tvoja pomlad je tu! Srečna je bila. Ni se mogla zadovoljiti s tem, da ji je življenje poklonilo v dar vlogo — tlačana. Nič zato, če zanjo ni bilo prostora, kjer bi položila svojo trudno glavo. Vendar je bila bogata, tako bogata, da je lahko dajala človeštvu. »Zakaj je ječala tvoja duša«, je skrivnostno šepetalo med vejevjem. »Zakaj si šla na pot,« je žuborel potok. »Radi človeka, ki ne zna živeti, ki ne zna ljubiti, ker se smeji žrtvi, ki je niti ne razume.« Sočutno so se sklenili nad njo vrhovi borov in nežen šepet ji je božal dušo: »Kako ti pomoremo?« V vaši senci naj se spočije vsak, ki bo hodil tod. Vsakdo naj najde tu svojo pomlad, v senci temnih borov naj prisluhne človek lastni duši.

Na večer drugega dne je srečala Ljubezen. Vprašala jo je, kaj je dala svetu, ker je imela v sebi njene veličine. »Ničesar«, je odgovorila. »Ganila sem prirodo, človeka nisem mogla.«

»V ljubezni je rešitev človeštva, Življenje žene je ljubezen. Žena, ti si duša človeštva, ti si bodočnost! Želim, da koristiš človeštvu, zato sem ti dala vso samo sebe.« Tako je povedala Ljubezen ženi v njeni pomladi, ko je šla na pot in izginila . . .

Žena in volilna pravica

Danes, ko se tudi pri nas v Sloveniji ozir. v vsej Jugoslaviji žene bojujejo in zahtevajo svojo volilno pravico, se izprašujemo, ali je to zdrav ali nezdrav pojav za družbo in ureditev v državi. Če odgovorimo s površnim pregledom razmer današnje politike, mora biti odgovor pozitiven. Kljub temu je še tu druga stran. Porajajo se nova vprašanja, ki so v tej dobi ravno tako važna in silijo tudi k odgovoru. Je-li vzgoja današnje žene, dekleta že tako visoka, da so take zahteve za njo nujne in upravičene? Ali bosta z dosego volilne pravice, torej s tem, da bo volila ter bo tudi lahko izvoljena kot poslanka ali celo senatorka, prišla za njo »blagoslov« in popolna ureditev?

Šole so nam dale mnogo tisoč brezposelne inteligence, dale so nam mnogo mestnih gospodičen in gospodov, ki čakajo z različnimi nazori in idejami, da pride čas, ko jih bo nekak odrešenik (ki mora priti) peljal na neobdelano polje, tja, kamor so za delo poklicani samo oni. In v tem čakanju živimo — porajajo se različne misli in zahteve. Prav gotovo pa je tudi vprašanje ženske volilne pravice zagledalo beli dan v taki okolici. Samo primer, ko so se na nekem zborovanju, kjer se je sestavljala resolucija za žensko volilno pravico, po celodnevni debati razšle udeleženske skregane in jezne, dokazuje trditve, upravičena še z dokazom, da se vseh teh zborovanj udeležuje samo šolana inteligenca: učiteljice, soproge različnih doktorjev itd. *Ne vprašujejo pa trikratnega števila*, ki je za njimi za morebitne predloge. Vodi naj mesto, vas in podeželje pa se mora pokoriti? Mislim, da je taka doba že za nami!!

Temelj države so dobro vzgojeni otroci, ljudje in državljani. Na tem stoji delo žene, tu je središče, kjer morajo biti koncentrirane vse misli današnjega dekleta, matere, gospodinje — misli današnje žene. Da je kmetska žena ona, na kateri sloni začetek in konec naroda, ni potrebno še poudarjati. In zato ne

samo na jeziku imeti njo, ki nosi težka bremena. Ali se je že kdaj kdo obrnil do nje z vprašanjem: »Si kot dekle in mati zadostno pripravljena za delo, ki ga čas in razmere v današnji dobi zahtevajo od tebe? Bo temelj dovolj trden za zidavo nove, močne zgradbe?« Nihče! Ne veselimo se nad sladkimi sadovi, temveč pogledjmo korenine, ki od prevelike vlage gnijejo in trohne ob mestnih nalivih!

In še me zahtevamo — zahtevajmo pred vsem to: »Dajte nam več priložnosti, da se vzgojimo in pripravimo za resno delo; dajte nam obvezne gospodinjstvo-izobraževalne šole, dajte nam ljudi, ki nas bodo vodili in pripravili za zdravo delo — ter nas ne zastrupljali in prodajali! Ne vežite nam oči, temveč naj vidimo pravo sonce in luč!« To so pereče zahteve današnje kmetijske žene.

Doma nam zapirajo, ozir. predstavljajo gospodinjstvo šole — tam pa se bojujejo za volilno pravico. Tudi brez poslank in senatork bi se to moralo preprečiti. Se je katera ženska organizacija uprla temu? — ne vem! Gotovo pa bi morala biti skupna protestna poslanica na merodajna mesta sestavljena in podpisana od vseh onih, ki jim je za boljšo bodočnost naše žene. O njej pa na žalost ni bilo slišati!

To so dokazi, da mora biti žena zadostno vzgojena, da bo stopila k delu, ki zahteva treznosti in razuma. Pri tem pa je treba pomisliti, da bo potrebno misliti tudi na njeno državljansko vzgojo. — Saj imajo v Čehoslovaški republiki kljub 17 letni ženski volilni pravici le dve poslanki in eno senatorko. Ljudje pa nad eno poslanko vzdihujejo: »Bog nas varuj še kdaj take žene v parlamentu.«

In vsem onim bojevnicam za žensko volilno pravico kličem: »Ne pozabite na nas, kajti tudi me se dvigamo, moramo dvigati — a me vas nočemo kot vodnice, temveč kot svetovalke ter pametne matere, sestre in žene.«

Kmetsko dekle.

Za čast, veljavo, moč vasi naj delo naše nam zori

† Jurek Dogša

Po usodnem naključju je 21. junija ugasnilo življenje idealnega in delavnega kmetsko-mladinskega pokretaša. Za vedno je zapustil naše mladinske vrste tovariš Jurek Dogša iz Središča ob Dravi. Tragično preminuli tovariš Jurek je bil veskozi prežet kmetski pokretaš, vedno delaven in požrtvovalen, ne-

omahljiv in dosleden. Društvu kmetskih fantov in deklet je bil v trdno oporo, nobena stvar za zmago kmetske misli mu ni bila nikoli pretežka, vsake se je lotil z resnostjo in požrtvovalnostjo. Tovariši so ga zaradi tega zelo vzljubili, posebno pa še zaradi njegove vedre in čiste nature. Kmetsko-mladinskemu gibanju bo zato ostal Jurek Dogša čist in svetel vzor pokretaša in vnetega borca.

Težko prizadeti družini Dogševi, ki je z Jurekom izgubila že drugega sina, tovariško in iskreno sožalje!

DELO NAŠIH DRUŠTEV

OBČNI ZBORI NAŠIH DRUŠTEV IN PODODBOROV

3. maja: Straža Valta vas: predsednik: Lado Surla.

9. maja: Toplice: predsednik: Franc Šober; podpredsednik: Peršina Jože; tajnik: Jože Pelko; blagajnik: Anton Bobnar.

19. maja: St. Jurij pri Grosupljem: predsednik: Franc Križman; podpredsednik: Tone Vidic; tajnica: Mimi Brodnik; blagajnik: Martin Drobnič.

16. maja: Skaručna: predsednik: Franc Polaček; podpredsednica: Minka Vode; tajnik: Ludvik Kosec; blagajnik: Andrej Pustovrh.

10. maja: Pododbor Novo mesto: predsednik: Cvetko Zorko; I. podpredsednik: A. Godec; II. podpredsednik: J. Kimovec; tajnik: J. Udovič ml.; blagajnik: S. Kobler.

17. maja: Pododbor Ljubljana: predsednik: Alojz Avsec; poslov. podpredsednik: France Gerželj; tajnik: Alojz Kušar; blagajnik: Franc Vidmar.

21. maja: Pododbor Logatec: predsednik Ivan Korošec; podpredsednik: Andrej Turšič; tajnik: Jože Debevc; blagajnik: Andrej Šega.

24. maja: Pododbor Ptuj: predsednik: Joško Tomažič; I. podpredsednik: Fran Hole; II. podpredsednik: Joško Zelenik; tajnik: Mirko Plepelec; blagajnik: Ivo Šavara.

KMETSKO-MLADINSKI TABORI

24. maja: Šmartno ob Savi.

1. junija: Sv. Jurij ob južni železnici: I. tekmovalac: Franc Cehner, II. Milan Mulec, III. Jože Fidler.

Središče ob Dravi: Dobrunje.

7. junija: Prekopa: I. tekmovalac: Alojz Kos, St. Jurij/Pab., II. Anton Čančar, St. Jurij/Pab., III. Lado Bregar, Prekopa.

Šmarnogorsko okrožje v Vogljah: I. tekmovalac: Karel Babnik, Medvode, II. Jože Hočevar, Zapoge, III. Stanko Globočnik Voglje.

Ponikva ob juž. žel.

Sebeborci v Prekmurju.

Sv. Bolfenk: I. Konrad Kolarič, II. Alojz Zorec, III. Ignac Jerebič. Pri polževi dirki kolesarjev: I. Matija Antonovič.

14. junija: Draga pri Stični: I. mesto: Janez Erjavec, II. Alojz Jakoš, III. Tone Mehle.

Zreče.

Krško — brežiški pododbor.

Frankolovo.

Beričevo.

Skoke: I. nagrado: Franjo Vohl, II. Miha Ajdič, III. Henrik Vuk.

IGRE PREDAVANJA IN DRUGE PRIREDITVE:

Sv. Jurij ob Južni železnici: dne 9. maja gostoval Dramatski odsek društva Sv. Bolfenk pri Središču z igro: »Vaška venera«.

Sv. Jurij ob Taboru: isto gostovanje v dvorani Koman-Radišek na Kapli.

Frankolovo: 10. maja izlet s soslednjimi društvi na grad Lindek.

Orla vas: 24. maja: izlet s soslednjimi društvi na Sv. Planino.

Bloke: 10. maja: dobro uspeli koncert v Cerknici.

Ivanjkovci: 17. maja: igra »Vaška venera«; gostoval dramatski odsek društva Sv. Bolfenk.

Sv. Lenart: 24. maja: igra »Črna žena«, gostovanje v Sokolskem domu v Laškem.

Loče pri Poljčanah: 24. maja: pevski koncert.

Sv. Peter na Medvedjem selu: 1. junija: društveni izlet na goro Rudnica.

Ig pri Ljubljani: 17. maja: predavanje: »O izgledih letošnjega izvora«. Predaval g. ravnatelj Fran Trček iz Ljubljane.

Sv. Planina: dne 3. maja: igra »Joj štokrlja« in »Zamorec«. Igri sta prav dobro uspeli.

Zapiski

NIKOLA TESLA

Ob začetku junija je ves kulturni svet praznoval 80 letnico enega največjih tehničnih genijev zadnjega stoletja, Nikole Tesle, ki je po rodu Jugoslovčan. Na polju tehničnega napredka je Tesla ustvaril ogromno, tako da ga ves svet za njegovo genijalnost naravnost občuduje. Kljub vsej slavi in časti, ki jo velikemu izumitelju izkazuje svet, pa je ostal Nikola Tesla po svojem srcu in prepričanju zvest Jugoslovčan in ga ni nikjer sram javno priznati svoje poreklo. Veliki narodi nas za Teslo zavidajo, mi moramo biti pa nanj ponosni, kajti s svojo genijalnostjo ni proslavil le sebe, ampak tudi svojo domovino.

ALEKSANDER STAMBOLJSKI

Dne 14. junija je preteklo 13 let, kar je bil na nečloveški način umorjen eden največjih mislecev in borcev kmetskega demokratičnega gibanja, bolgarski kmetski voditelj Aleksander Stamboljski. Za bolgarsko kmetsko ljudstvo je bil to težak udarec, ki pa je v enaki meri prizadel tudi druga kmetska gibanja, zlasti naše, kajti pokojni Stamboljski je bil ne le glasnik socialne kmetske svobode in enakopravnosti, ampak tudi glasnik velike Jugoslavije. Da ni doletela velikega borca tragična smrt, bi danes bile na Balkanu gotovo razmere drugačne kot so.

Naše kmetsko-mladinsko gibanje je tudi letošnjo obletnico tragične smrti Stamboljskega počastilo v okviru svojih društev in s tem ponovno poudarilo duhovno povezanost slovanskih kmetskih gibanj.

† FRANTIŠEK STANEK

V Pragi je koncem junija nenadoma preminul kmetski pokretaš in politik František Stanek, večkratni minister in predsednik poslanske zbornice. Pokojni Stanek je bil eden najodličnejših članov starejše generacije češkoslovaškega agrarizma. Njegovo delo je zlasti zaslužno na polju narodnostne borbe proti bivši avstro-ogrski monarhiji za svobodo in neodvisnost češkoslovaškega naroda. V tem delu se je pokojnik izkazal kot neustrašena revolucionarja in kot takemu mu bo brez dvoma ohranjen trajen spomin.

† MAKSIM GORKIJ

V Moskvi je po daljšem bolehanju preminul eden največjih sodobnih pisateljev in mislecev, Maksim Gorkij. Tega velikega slovanskega moža in pisatelja poznamo tudi pri nas po njegovih delih, ki jih je že precej prevedenih v slovenščino, na deželi posebno po njegovi prekrasni knjigi »Mati«. Pokojni Maksim Gorkij je bil preprost človek, ki pa je bil obdarjen z nenavadno inteligenco in duševnimi sposobnostmi. Zaradi svoje preprostosti pa je do zadnjega utripa poznal kmetsko in delavsko ljudstvo, kateremu je v svojih delih postavil veličasten spomenik.

★

*Priporočajte
in širite
Grudo*

	Planšarstvo in kmetijstvo na naših planinah. Spisali: Dr. Spiller-Muys, Jos. Suštič, inž. Presel, Jos. Pevec. Knjiga, ki ima nad 200 slik in načrtov, stane	Din 30.—
	Umno kletarstvo. Spisal Franc Gombač, vinarski nadzornik v pok. II. izdaja	» 16.—
<i>Anton Oblak:</i>	Naša prašičja reja	» 20.—
<i>A. Skulj:</i>	Naša zelenjad	» 20.—
<i>Inž. Josip Teržan:</i>	Kmetovalčev svetovalec	» 20.—
<i>Inž. Josip Teržan:</i>	Več dobre krme	» 20.—
	Poljska privreda u seoskim osnovnim školama. Iz francoščine prevedel in priredil univ. prof. Ivan Ritig (v srbohrvaščini)	» 30.—
<i>Dr. Kunc:</i>	Veterinarska higiena	» 24.—
<i>Inž. V. Petkovšek:</i>	Organizacija in uprava kmetije	» 20.—
<i>Inž. B. Wenko:</i>	Kmetijsko kokošarstvo	» 20.—
<i>Inž. V. Sadar:</i>	Lan in konoplja	» 20.—
<i>Univ. prof. dr. Fr. Weber:</i>	Idejni temelji slovanskega agrarizma. Cena broš. Din 30.—, v platno vez.	» 45.—
<i>Albin Prepeluh:</i>	V boju za zemljo in državo	» 10.—
	Agrarizem in Slovanstvo. Programatičen govor čl. ministra dr. M. Hodže	» 2.—
<i>A. Sovrè:</i>	Gospodarstvo pri starih narodih	» 20.—
<i>A. Prepeluh:</i>	Kmetijski pokret med Slovenci	» 10.—
<i>Inž. Paleček-F. Gerželj:</i>	Novo kmetstvo	» 16.—
<i>Josip Mozetizh:</i>	Neposredni davki	» 30.—
<i>Maeterlinck-Wester:</i>	Življenje čebel	» 20.—
<i>Dr. Lavo Čermelj:</i>	Ljudska astronomija	» 48.—
<i>Zalaznik:</i>	Dvig uboge gmajne	» 20.—
<i>Miloš Štibler:</i>	Zadružništvo. I., II. in III. del	» 25.—
<i>Ciril Jeglič:</i>	Obrazi. Broš. Din 10.—, v polplatno vezano Din 15.—, v platno vez.	» 20.—
<i>Cvetko Golar:</i>	Vdova Rošlinka	» 10.—
<i>Dr. Metod Dolenc:</i>	Zdražbarji	» 5.—
<i>Fran Tovornik:</i>	Stara pravda nekdanj	» 5.—
<i>Hemon-Debeljak:</i>	Marija Kožuhova. Povest	» 20.—
<i>Jože Jeram:</i>	Zastava v vetru	» 20.—
<i>Bunin-Preobraženski:</i>	Ponočni pomenek. Povest	» 20.—
<i>J. Lovrenčič:</i>	Pereči ogenj. Povest	» 20.—
<i>Tone Gaspari:</i>	Cesta. Povest	» 20.—
<i>André Theuriet:</i>	Kri Finoelov	» 20.—
<i>Ivan Albreht:</i>	Dom na Slemenu	» 20.—
<i>Brežnik:</i>	Klic Gorjancev	» 20.—
<i>Lojze Zupanc:</i>	Stari Hrk	» 20.—
<i>Fr. Bevč:</i>	Samote. (Tri povesti)	» 20.—

VSE NAVEDENE KNJIGE SE NAROČAJO PRI:

Kmetijski tiskovni zadrugi v Ljubljani

KOLODVORSKA ULICA STEV. 7

Denar naložite najbolje in najvarneje
pri domačem zavodu

KMETSKI

HRANILNI IN POSOJILNI DOM

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
V LJUBLJANI, Tavčarjeva (Šodna) ulica 1

Telefon št. 28-47. Račun poštne hranilnice št. 14.257. Brzjavni: „Kmetiskidom“
Žiro račun: Narodna banka.

Vloge na knjižice in tekoči račun sprejema proti najugodnejšemu obrestovanju večje stalne vloge po dogovoru — nove vloge ima stalno razpoložljive.

Jamstvo za vse vloge presega večkratno vrednost vlog

Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja.

Posojila daje proti poroštvu, na vknjižbo in proti zastavi vrednostnih papirjev ter kredite v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Oskrbuje: Kaveje, inkase, srečke in vrednostne papirje
Preskrbuje: Čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8.—12.^{1/2},
in od 3.—4.^{1/2}, le ob sobotah
in dnevih pred prazniki od
8.—12.^{1/2} ure.

PODRUŽNICI:

Kamnik — Maribor

Stanje vlog: Din 35,000.000.- Rezerve: Din 1,500.000.-

